

Lieve mensen van God,

*Simon-van-Johannes,
heb je me lief?*

Deze vraag doet me denken aan een liedje uit de Musical Anatevka naar het verhaal van Sjolem Alejchem. De joodse melkboer Tevje zit naast zijn vrouw Golde op een bankje. Ze zijn al 25 jaar getrouwd en dan vraagt Tevje: “Hou je van me?” En Golde is vooral verbaasd. Ze antwoordt: “Of ik wat?” Vijfentwintig jaar daarvoor zijn Golde en Tevje uitgehuwelijkt aan elkaar en deze vraag hebben ze elkaar nog nooit gesteld. “Hou je van me?”, vraagt Tevje

En zei antwoordt:

“Hou ik van je?
Ik heb 25 jaar met je uitgestaan,
eten gekookt, de was gedaan,
koeien gemolken, mooie baan
en na 25 jaar kom jij met die onzin aan.”

Maar Tevje houdt vol: “Hou je van me?”

“Ik ben je vrouw” — “Weet ik wel, maar hou je van me?”

En Golde weer:

“Ik heb 25 jaar met hem doorgebracht,
dag na dag, nacht na nacht.
Ik schonk hem 5 dochters, mooi en fris,
Als dat geen liefde is...”

En dan jubelt Tevje het uit: “Dan hou je van me?”

En Golde: “Ik dacht haast van wel.”

En dan besluiten ze samen het lied:

Ach, het maakt niet zoveel uit,
maar evengoed,
na zo'n vijfentwintig jaar
geeft het weer moed.

Prachtig toch hoe dit lied duidelijk maakt dat liefde niet enkel iets is van het hart, of van de mond.

Liefde is ... voor iemand koken.

Liefde is ... met iemand meegaan naar het ziekenhuis,

Liefde is ... een snotneus die je afveegt, of een kam door de haren van je oude moeder.

Er zijn zoveel manieren om liefde te geven, er zijn zoveel manieren om liefde te ontvangen. Liefde heeft evenveel uitdrukkingsvormen als er mensen zijn op aarde. En omgekeerd zijn er evenzovele manieren om de liefde van iemand te veronachtzamen, te negeren of te verloochenen.

*Simon-van-Johannes,
heb je me lief?*

Een paar keer is hij aan hen verschenen: eerst aan Maria van Magdala, toen aan de anderen en toen nog een keer, zodat ook Thomas kon zien en voelen dat Jezus, de gekruisigde, werkelijk leefde.

Na deze dingen – zo schrijft Johannes – bevinden we ons in Galilea, bij het meer van Tiberias. Het evangelie eindigt op de plaats waar het allemaal begon: in het randgebied.

En in de nacht wil Simon Petrus gaan vissen; en de anderen gaan met hem mee. Deze mannen keren na Pasen terug tot hun gewone dagelijkse, doordeweekse werk. Maar ze vangen natuurlijk helemaal niets. Het lijkt wel alsof het hier, in Galilea, nog Pasen worden moet.

*Maar als het tenslotte morgen wordt
komt Jezus op de oever staan.*

Ze vangen nu meer vis dan ze kunnen binnenhalen en als ze zich bij Jezus voegen, zit die bij een vuurtje vis te bakken met brood erbij.

*Jezus komt, neemt het brood
en geeft het aan hen; zo ook het visje.*

En dan, na het ontbijt, neemt Jezus Petrus apart.

*Simon-van-Johannes, heb je mij lief méér dan zij?
Simon-van-Johannes, heb je mij lief?
Simon-van-Johannes, ben je mijn vriend?*

Er is geen twijfel mogelijk: hier wordt de link gelegd met de drievoudige verloochening door Petrus van Jezus na diens arrestatie. Zoals Jezus door de dood is heengegaan, zo Petrus door de nacht van de verloochening. Het effect is, dat de vraag van Jezus ons opnieuw door de ziel snijdt.

Heb je mij lief?

Op die vraag moet een antwoord komen. Geen antwoord in de trant van: natúúrlijk houden wij van U, Jezus. Zo'n antwoord houdt geen stand, dat weet Petrus uit ervaring. Hij had het wel gemeend, zijn belijdenis, zijn geloof — maar het was hem bij de handen afgebroken. Liefde voor Jezus — praat hem er niet van! En wat zal hij dan nu antwoorden, met al die donkere ervaring die hij met zijn liefde en zijn geloof heeft opgedaan?

Dan spreekt Petrus de woorden:

U weet alles, U kent mij als uw vriend.

Aan zo'n antwoord merk je dat Petrus door de wanhoop is heen gegaan. Hij kan geen rechtstreeks antwoord meer geven, hij vertrouwd zichzelf, zijn eigen gevoel, zijn eigen geloof niet meer. Hij heeft de kracht niet om te roepen: 'ik ben uw vriend'. Petrus is van zijn eigen liefde niet zeker genoeg. Daarom speelt hij als het ware over de band: "U kent mij als uw vriend". Petrus is van zichzelf niet zeker meer. Hij is alleen nog maar zeker van Jezus. U kent mij als uw vriend — u weet dat, ondanks alles wat zich in mijn leven heeft afgespeeld, dat ik u liefheb. Petrus' leven heeft een draai gemaakt: niet ik, maar Jij. Petrus is een gebroken mens. Hij is op zichzelf stuk gelopen, op zijn goede voornemens en idealen, op zijn plannen en zijn gedrevenheid. Hij is zelfs op zijn geloof stuk gelopen, op zijn hoop en zijn liefde. Hij heeft niets meer in handen, zelfs een vis kan hij niet meer vangen. Wat Petrus hier leert, is dat zijn liefde de zaak van Jezus niet dragen kan. Maar hij leert ook dat Jezus' liefde hem wél kan dragen. En hij geeft zich daaraan ook over.

Straks zingen we Lied 649, dat begint met de woorden: *O Heer, blijf toch niet vragen. Gij weet dat ik u haat*. Aangrijpend vind ik het hoe dit lied de aanvechtingen vertolkt, die Petrus voelt en die velen van ons kennen en met zich meedragen.

Als navolging impliceert dat we offers moeten brengen, haken we af. Als navolging betekent dat we werkelijk verantwoordelijkheid dragen voor de schapen en dus primair voor de kleine en kwetsbare mensen om ons heen, voelen we hoe diep dat in het eigen vlees snijdt. Wat kunnen we een hekel hebben aan onze halfslachtigheid, onze lafheid en kleinzieligheid. Wat kunnen we onszelf haten om een commitment dat we niet naleven, om beloften die we niet waarmaken, om consequenties die we niet aandurven, om alle offers die ons net even te groot of te duur of te zwaar zijn.

*Mijn haat, mijn opstand draagt Gij
begraaft ze in uw graf. (...)*

Aldus lied 649. Dat is ook Pasen. Dat de hekel die we jegens ons zelf kunnen voelen, dat die geen toekomst heeft. Dat onze destructieve zelfhaat met Christus begraven is. Jezus leeft en wij met hem.

De Westerse kerk zag in het gesprek tussen Jezus en Petrus bij het meer van Tiberias een grond voor het pausschap. Hoe dat ook zij, de setting heeft in de verte wel iets weg van een wijdingsceremonie. Ik moest denken aan wat ik las over een toneelstuk van Bertolt Brecht en aan hoe in dat stuk een nieuwe paus in zijn ambtsgewaad wordt geholpen. Bij elk kledingstuk werd iets van zijn persoonlijke vrijheid afgesnoerd, totdat hij helemaal in zijn ambt was ingepakt. Eenmaal paus, was deze mens niet langer zichzelf; hij werd door anderen gedictieerd en was onvrij in zijn denken en handelen. Dat zal Jezus echter niet bedoelen, als hij Petrus belast met de zorg voor de kudde.

Maar toch: *een ander zal je gorden*, zegt Jezus.

Het woordgebruik van Johannes roept associaties op met de manier waarop Aäron door Mozes tot priester werd gewijd. Mozes doet hem een gewaad aan, dat hem herinnert aan de zorg voor de gemeente. De namen van de stammen van Israël rusten op zijn schouders. De merktekens van goed en kwaad liggen aan zijn hart. En tenslotte moet het hele gewaad bijeen gehouden worden, zodat Aäron er niet over struikelt. *Hij omgordt hem met de gordel* — zo klinkt het nadrukkelijk. Mozes moet dat voor hem doen. Een ander moet hem omgorden ten teken dat hij in dienst *wordt* genomen.

Simon-van-Johannes, heb je mij lief? Petrus denkt dat Jezus hem aanspreekt op zijn gevoelens jegens hem, op zijn geloof en zijn twijfel, op zijn overgave en reserve, op zijn navolging en verloochening. En vaak denken we dat met Petrus mee: houden we wel genoeg van Jezus? Maar we worden hier aangesproken op onze verantwoordelijkheid voor de mensen van de messiaanse gemeente. Van Jezus houden: dat kan alleen door voor de mens van Jezus te zorgen.

Fascinerend vind ik het, hoe we twee keer heilzaam op het verkeerde been worden gezet.

De eerste keer leren we dat het van onze liefde, van ons geloof en van hoop niet afhangen kan.

Toekomst wordt geopend door de fiducia die de Ander in ons heeft, doordat Jezus voldoende geloof, hoop en liefde stelt in zijn leerlingen, in zijn volgelingen, in mensen.

En net als we dat door beginnen te krijgen, worden we bevraagd op de fiducia die wij in anderen hebben. Want van Jezus houden – dat kan alleen, door voor de mensen van Jezus te zorgen. Als wij Jezus volgen, worden we omgord met de verantwoordelijkheid voor de kudde.

Heb je mij lief?

Vandaag is het de profeet Micha die ons leert, dat die verantwoordelijkheid niet ophoudt bij de leden van onze gemeente of onze kerk, maar zich uitstrekt tot de einden der aarde. We zijn geroepen verantwoordelijkheid te dragen voor de gemeenschap van onze stad, van ons land en van de gehele wereld. Hoe pijnlijk schril is het contrast tussen deze profetie van Micha en onze werkelijkheid – in het bijzonder ook weer van de afgelopen week, waarin de zwaarden en speren van onze tijd het nieuws bepaalden. Hoe zeer verlangen we niet naar het moment dat er een oordeel wordt geveld over grote naties, dat er recht wordt gesproken tussen machtige volken? Wie van Jezus houdt, ontwikkelt met de woorden van deze boerenprofeet een scherp oog voor de verstrooiden. Wie van Jezus houdt, neemt de zorg op zich voor de kreupelen.

*Wat vraagt de Heer nog meer van ons,
dan dat wij recht doen en trouw zijn
en wandelen op zijn weg?*

We zullen dit lied vandaag niet zingen, maar voor mij is het een van de mooiste liederen die ik ken. Het zal hier ontstaan zijn, in deze kerk — want Wim van der Zee schreef de tekst en Arie Eikelboom zette het op muziek. En het gaat verder: wat nog meer

*dan dat wij dienen en hoeden
als mensen naar Gods beeld?*

Dat is precies de goede kenschetsing van het leiderschap waarmee Petrus, waarmee de leerlingen en waarmee ook wij in hun navolging worden bekleed. Wie Jezus liefheeft, weet wat te doen: dienen en hoeden als goede herders naar Gods beeld. Zo heeft Jezus ons omgord. Amen.